

Vårhalvårets bemärkelsedagar

Vårhalvårets bemärkelsedagar

Om det var ^{klart} ~~väskert~~ väder juldagen, skulle skörden bli bra, men om ^{det} vädret ^{var} /mulet, skulle det bli en dålig skörd.

Juldagen

Knutdagen kallades ~~för~~ för "Benaraskesöndag" och då skulle alla ben skrapas och göras läns på, som var över från jul. Stora massor ben koktes och de avnagda benen gömdes på. Somliga drogo omkring och köpte upp dem - de användes till benmjöl såsom gödningsämne.

Knutdagen

Om pauli dag - den 25 januari - var klar, var de så gott som säkra på en god skörd. Ett ordstäv sade om

Pauli dag

den dagen:

Om Pauli dag är ren och klar
gott är man då i förhoppning har
Men faller på den dagen regn eller snö
så blir det stor pest och hungersnöd.

Kyndelsmässan kallades för "lilla jul". Det var Kyndelsmässan
då liksom festligare än på de andra söndagarna. I all-
mänhet hade de litet bjudningar den dagen, så att det
var litet fint.

Under påskveckan eller som den också kallades döm- Dömmelveckan
melveckan hade de förr i tiden särskilda bruk för varje
dag i veckan. Det var de gamle som höll på dessa bruk.
De fick inte göra vissa arbeten - jag minns ej precis vil-

Ed. Smilank
Ed. Brata
Sm. Rosberg
avst. år 1929

And. Axel Carlsson
1853
född i 1853 i Örebro

ka, men det var bl. annat huggning och körning. Vissa dagar skulle de ej köra till kvarnen. Särskilt farliga var dömmelonsdag och skärtorsdag. Skärtorsdag skulle de rista kors med vit krita på över dörrarna före klockan tolv på dagen. Det var påskkäringarna de då var rädda för.

Långfredag skulle de stiga upp tidigt och piska varandra med ris. De skulle stiga upp så tidigt, att de andra sovo. Det var väl Frälsarens gisslande det skulle vara en åminnelse av.

Påskalördag skulle de inte ha något särskilt arbete för sig. På kvällen sköto de med pistol eller bössa. Det var allmänt bruk i min ungdom, det minns jag så grannt. Meningen med detta skjutande var, att de skulle skrämna

påskkäringarna, som nu var på hemväg från sin Blåkulla-
resa, så att de inte skulle slå ner i gården och förtrolla
något för dem.

På kvällen om påskalördag tändes också allmänt eldar
för att hålla käringarna borta. De tändes på kullar och
berg och syntes vida omkring. Man kunde räkna många påsk-
eldar på en gång, om man gick upp på ett berg.

p. (u. l.)

Påskmorgonen skulle de upp tidigt innan solen hade gått
upp för att se solen "dansa", när den gick upp. Det var i
glädje över Frälsarens uppståndelse, som den dansade, sade de
gamle.

Peter Katt - den 22 februari - tog vintern slut, sade Peter Katt
de. Peter Katt kastade ut "den hete stenen".

Mattias - den 24 februari - tog upp stenen igen .

Mattias

Om de fyrtio martyrerne, efter vilka de fyrtio martyrerernas dag är uppkallad, hade de en sägen om - de skulle ha fått utstå något lidande. Jag har dunkelt för mig, att de voro utsatta för köld, så att de plågade dem på det sättet.

De fyrtio
martyrerernas
dag.

Den förste april narrade de andra att gå ett stycke väg eller att göra något annat. De sade t. ex. "Den och den sade , att du skulle gå till honom". Och om de då läto lura sig och lunkade iväg, blevo de utskrattade. I allmänhet förstod de, att det bara var ett aprilskämt och svarade , att det var ju den förste maj. Och ibland gjorde de det ej , fastän det då gällde allvar.

1:sta april

Om en person lurat en annan , sade han: April, april din

*Swilend
Mata
Pobers
1789*

dumma sill, jag kan lura dig vart jag vill.

Den Gamla Vårfrudagen - den sjätte april - sade de att tretton ^{de} ~~veckan~~ gick in. De började alltså sin veckoräkning med början den dagen, och sedan räknade de baklänges . Elfte ~~veckan~~ veckan räknades i allmänhet för havreveckan, d.v.s. då skulle de så havren, om det var ett normalt år.

Gamla Vårfrudagen.

Turedagen - den 28 april - och Tykedagen - den 29 april - hade de för sig voro ovädersdagar. Jag vet inte varför de trodde, att det skulle vara oväder då, för jag tror inte att de äro värre än andra, men det hade de för sig "i förväg". De gamla talade också om "Tykeväder" - de menade då , att vädret var mycket dåligt.

Ture och Tyke

Lund. P. H. Kasper

Per Joh. P. Sten för 1853

Smeland
Greta
Rorberga
Påskå Hall

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Uppf. Kall Rorberga
Kall av Joh. Wikström

7 - Jökl 1853 -

2642

7

Den första maj skulle de dricka mäg i ben.

1:sta maj

Den åttonde april skulle "tuppen" /tjädertuppen/
spela.

8:de april

Göken skulle komma den åttonde maj. Om han gjorde
det , tyckte de att det var bra, men de ansåg det inte
vara bra, om han inte var kommen då.

8:de maj

Urbanusdagen - den 25 maj - skulle de så kornet.

Urbanus

Karolina - den 20 maj - skulle linet sås. De be-
rättade, att det fanns personer, som voro så angelägna
att så linet Karolinadagen, att de sådde det den dagen
även när hon råkade falla in på en söndag. Men de bara
sådde det då och läto det ligga till måndagen, då de
myllade ner det.

Karolina

Kristi himmelfärdsdag kallade de gamla för Helig Torsdag. Det var förr i tiden en leddag och då skulle ungdomen samlas. För det mesta kom de samman i någon äng, om vädret var vackert. De hade spelman med sig och sen blev det lek och ~~dans~~ dans hela aftonen. Helig Torsdag

Rågen skulle då gå i ax. Gjorde den det, så betydde Erik det en tidig skörd, och de sade, att om Erik ger ax, så ger Olof kaka. Erik

Smiland
Treta
Rogberg
sept. 1929

Oppt. P. Högberg

9

2642

Pär. or Johan Vilh. Ström
Född 1853 i Eggestorp

Hösthälvårets

Hösthälvårets

bemärkelsedagar.

bemärkelsedagar.

Vid slätter tiden i juli infaller de s.k. järn-
nätterna. Då voro de alltid rädda för frost. Det är
tre nätter efter varandra, som det skall vara särskilt
frostigt.

Järnnätterna

Även i augusti skall det vara några frostnätter.

Om det regnade röt månadsdagen - den 23 juli -
skulle det regna en hel månad sen, sade de. En del hade
sina historier om röt månaden.

Röt månadsdagen

Fruentimmersveckan skulle alltid vara mycket reg-

Fruentimmersvec-
kan

nig. Det skulle regna varje dag.

Sara hade de mest misstankar till, att hon var den Sara
våtaste av alla dagarna i fruntimmersveckan.

Regnade det Sjusovaredagen - den 27 juli - så Sjusovaredagen
skulle det sedan regna i sju veckor.

De skulle inte sova middag den dagen, hade de för
sig. De voro rädda för , att de skulle sova förlänge.

Sjusovarna skulle ha sovit antingen i sju eller
också i sju hundra år, jag minns ej vilket. Och de voro
nu rädda för, att det skulle gå på samma sätt för dem,
om de somnade under middagsrasten.

Olsmässan - den 29 juli - ville de ha höet icke Olsmässan
blott avslagit utan även inbärgat. "Annars kommer Olle
och ^{fejstas} (orenar) i gräset", sade de.

Bryn Olle - den 16 augusti - då måste de ovill- Bryn Olle

korligen ha höet inbärgat.

Johannes Döparens halshuggningsdag infaller
den 29 augusti. Hade de några växter, som de ville
ha bort t. ex. vit-al eller arre skulle det huggas
den dagen. Inga skott eller telningar skulle komma.

Till Mickelsmässe skulle de , om det var bra,
ha allt inne.

Tomasmässe - tre dagar före jul- skulle de säga
upp rättorna och tjänstefolket. Uppsades en dräng
eller piga den dagen i vittnes närvaro var han eller
hon tvungen att flytta den 24 april.

En kringvandrande knalle talade en gång om för
mig, att en bonde sade upp rättorna till flyttning
mickelsmässe, men om de flyttade, vet jag inte.

Johannes Döparens
halshuggningsdag

Mickelsmässe

Tomasmässe

Smalund
Greta
Rogberg
1929

Mt. Kjell Rogberg
ber. av J. Simon
a

Tomasmässe var marknadsdag. Ett ordstäv sade:

Tomasmässedag

en liten marknad

i varje stad.

Smil.
Tveta ka.
Rogberga.
1929.

Mynt. Kjell Hagberg 13

LUDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2642

Bes. Joh. Wille. Strörm
f. 1853 i Öggestorp.

Lucia

Lucia

Luciaafton skulle de framåt natten gå från gård till gård och bjuda på brännvin. En av deltagarna kallades för "den olydige sonen". Han skulle göra alla möjliga konststycken. De gamla talade om, ty det var före min tid som de hade bruket med den olydige sonen, att Jösse i Helgaryd var det.

När de kommo in på ett ställe, ryckte ~~det~~ de täcket från de sovande och flyttade ut sängarna på golvet och hade alla möjliga sådana upptåg för sig.

På senare tider klädde de ut sig med ljus i stället, så att bruket med den olydige sonen var mycket gammalt.

LUNDAS UNIVERSITETS
BOK- OCH BILDBOKSARKIV

2642

Advent

Advent

Så många rimdagar som det är i advent så många solskensdagar skall det bli efter jul, sade de gamla. Det skulle, menade de, bli en vacker eftervinter om advent hade mycket rimfrost.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2642

Andersmässe

Andersmässe

Andersmässe var det alltid marknad i Jönköping. Där
~~skulle kallast till "marken"~~ Ett ordstäv sade, att om
Anders braskar, så skall julen slaska och om Anders slas-
kar, så skall julen braska.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV2642 *W*Böndagarna

Böndagarna

De fyra böndagarna ansågs förr mera än nu som särskilda högtidssöndagar och de skulle tillbringas i största möjliga stillhet. Ungdomen brukade t. ex. gå och dansa ibland på söndagskvällarna, men det fick de ej göra när det var en böndag.

Vidare var det sed, att folket skulle komma svartklätt till kyrkan då.